

Aanpassingen beleidsregels intern en extern salderen t.b.v. Nieuwkoops verleasen

Onderstaande wijzigingsvoorstellen voor de beleidsregels voor intern en extern salderen zijn gebaseerd op het “Nieuwkoops verleasen”. Deze voorstellen worden gesteund door de stikstofcollectieven landbouw van Zuid-Holland en Utrecht.

Voor het “Nieuwkoops verleasen” zijn de volgende aanpassingen in de beleidsregels nodig:

1. Voordat extern salderen opengaat, moet er eerst een oplossing zijn voor PAS-melders en knelgevallen. Let op, daarmee bedoelen we niet het vullen van een reserve (zie punt 9 t/m 11).
2. De regionale module van het stikstofregister moet beschikbaar zijn: als je niet overzichtelijk kan bijhouden wat je vertrekpunt (nul punt) is en wat je uitwisselt en reduceert, hoe kan je dan monitoren?
3. Hanteren principe, dat alle tijdelijke vraag wordt opgevangen met tijdelijke contracten verleasen/verhuren/verpachten (dus niet voor elk bouwproject één of meer boerderijen opkopen).
4. Als er toch extern gesaldeerd moet gaan worden met veehouderijen, dan alleen voor permanente stikstofvraag én alleen met stikstofruimte die vrijgespeeld is door innovatie en reductie. Op dat moment is het ook de vrijwillige keuze van de boer om afstand te doen van de ontwikkelruimte, waar hij nog recht op heeft, door die stikstofruimte te verkopen.
5. Met oog op vitaliteit van een gebied is het belangrijk, dat de blijvers in een gebied voldoende stikstofruimte beschikbaar hebben om die landbouwgrond ook in productie te nemen (denk aan het bepalen van een bodem per gebied om een vitale, grondgebonden landbouw te waarborgen).
6. Opkoop van vrijgekomen stikstof via extern salderen kan alleen na een zorgvuldig doorlopen gebiedsproces (geen overhaaste en willekeurige opkoop, waardoor het kind met het badwater wordt weggespoeld).
7. De grond die vrijkomt door opkoop van de stikstof van stoppers via extern salderen moet binnen de landbouw blijven om de blijvers perspectief te bieden op ontwikkeling van hun bedrijf, waaronder de extensiveringsopgave (i.v.m. derogatie, grondgebondenheid, hoger waterpeil veenweiden, biodiversiteitsdoelen, etc).
8. Extern salderen tussen veehouderijen onderling, na reductie, moet eenvoudig geregeld kunnen worden (melding stikstofregister).

PAS-melders en knelgevallen

Als de ‘Nieuwkoops aanpak’ mogelijk gemaakt wordt in wet- en beleidsregels, betekent dit ook dat de PAS-melders en knelgevallen juridisch opgelost zijn.

9. Alle veehouders staan dan namelijk - ongeacht het tijdstip van ontwikkeling - voor de uitdaging om voldoende stikstofruimte vrij te spelen door innovatie/reductie om de eigen ontwikkeling daarmee af te dekken.
10. Ook het tijdelijk leasen van een collega, die als stikstofruimte heeft vrijgespeeld, of het afstand doen van vergunde ontwikkelruimte, voor zover nog niet gedekt door reductie, is een keuzeoptie.
11. Daarmee komt de vergunningencrisis in de landbouw per direct ten einde: niemand heeft meer een probleem, maar sommigen – namelijk degenen die wel gegroeid zijn, maar nog niet gereduceerd hebben – hebben een uitdaging om binnen een redelijke termijn de ontwikkelruimte in balans te brengen met de reductie.

Fasering en zorgvuldigheid (voorkomen ongewenste effecten):

12. Maak zo spoedig mogelijk 'gewoon verleasen' mogelijk met bestaande stalruimte, maar dan tot een maximum van 50%. Dit omdat:
  - a. met het openstellen van 'gewoon verleasen' al behoorlijke wat druk van de ketel gaat;
  - b. volledig verleasen van oude vervuilende stallen niet bijdraagt aan reductie en leidt tot uitstel van besluiten (verleasen door stiekeme stoppers).
13. Om het 'Nieuwkoops verleasen' met gereduceerde stikstof mogelijk te maken zal het Rijk zich nog moeten uitspreken. Bijvoorbeeld of reduceren om vervolgens de vrijgespeelde stikstof voor een deel te verleasen exclusief voor de landbouw wordt mogelijk gemaakt, of dat dit ook voor andere sectoren mogelijk gemaakt kan worden. Op dit moment is niet duidelijk hoeveel tijd dit afwegings- en besluitvormingsproces bij het Rijk nog vergt.
14. Maak extern salderen niet mogelijk, omdat de waarborgen om dit goed te doen nog niet zijn uitgewerkt. Zorg eerst dat Nieuwkoops verleasen mogelijk wordt gemaakt en dat de gebiedsprocessen worden doorlopen, waarbij het ontwikkelperspectief voor de blijvers de komend 30 jaar centraal moet staan.
15. Uit het gebiedsproces komt naar voren waar de stoppers zitten en welke dan op het bordje van:
  - a. de overheid liggen (doorhalen van productierechten en wijzigen van bestemming...kan ook afwaardering met natuurpakketten zijn)
  - b. het bedrijfsleven liggen voor tijdelijke behoefte (productierechten worden tijdelijke uitgeruild via leas/huur/pacht)

Achtergrond

Bovenstaand standpunt is bepaald op basis van de informatie, dat alle provincies voor het zomerreces hebben ingestemd om extern salderen op enig moment dit jaar open te zullen stellen. Het gesprek tussen ministerie en provincies gaat dus niet meer over de vraag 'of' extern salderen open gaat, maar de manier waarop (waarborgen) en daarmee samenhangend het moment waarop. We zijn dan nu politiek gezien voorbij het punt, dat extern salderen nog tegenhouden kan worden. Of dit juridisch later nog teruggedraaid kan worden, daar beraden partijen zich nog op (MOB en FDF). Los van het juridische traject, dat nog een aantal jaar kan duren, is de vraag die we onder de aandacht van de provincie(s) en het Rijk willen krijgen:

“Hoe kunnen we bij het openzetten van extern salderen zo goed mogelijk borgen dat er geen ongewenste effecten optreden”.

Hand aan de kraan “met beleid”

Provincies staan voor het besluit om extern salderen open te zetten. Een aantal provincies overweegt extern salderen open te zetten, nog voordat er goede waarborgen afgesproken zijn. Om enigszins grip te houden is het voorstel, dat de hand aan de kraan wordt gehouden. Dit door te monitoren wat er gebeurd en – mochten er ongewenste effecten optreden – na een jaar de 'kraan weer gedeeltelijk dicht te draaien'. Deze werkwijze van “eerst volledig de kraan openzetten en dan kijken waar we nat gaan” komt ons wat vreemd over. Wij denken dat – als de kraan dan toch opengezet moet worden - het slimmer is om de kraan eerst eens voorzichtig open te draaien en via een zorgvuldige afweging 'druppelsgewijs' extern salderen mogelijk te maken. Op die manier kan voorkomen worden dat de dynamiek van extern salderen als 'gebiedsvreemd water' de gebiedsgerichte processen verstoort, maar kan door meer maatwerk extern salderen ingezet worden als kostendrager voor de gebiedsopgave, die voortkomen uit een gebiedsproces (bottom up). Volledig de kraan openzetten voor extern salderen heeft het effect, dat geld snel en rijkelijk naar stoppers vloeit. Hierdoor stoppen misschien wel boeren, die je graag voor de toekomst en vitaliteit in het gebied had willen behouden. Je spoelt het spreekwoordelijke kind met het badwater weg. En het geldt dat je dus investeert “in de landbouw”, blijft niet in de sector, maar gaat met de stoppende boer mee het bejaardentehuis in of

naar het buitenland. In Zuid-Holland en Utrecht maken we er ons hard voor dat – als extern salderen met veehouderijen op een zeker moment al opengezet wordt – dit op een meer zorgvuldige en slimme manier gebeurd dan nu is bedacht.

Onderzoek Nieuwkoopse aanpak in samenwerking met LNV en provincies

In Zuid-Holland en Utrecht wordt in samenwerking met LNV onderzoek gedaan hoe de Nieuwkoopse aanpak “innoveren, reduceren en verleasen” mogelijk kan worden gemaakt via de beleidsregels en welke beleidsuitspraken van het Rijk daarvoor nog nodig zijn. Het Nieuwkoopse verleasen in feite is het tijdelijke extern salderen (verleasen) ná intern salderen. Dit is op dit moment niet mogelijk in de beleidsregels en ook het Rijk zal zich over een aantal punten moeten uitspreken.

Besluitvorming

Met de minister is op 9 september afgesproken dat dit onderzoek wordt gedaan “met de intentie om het mogelijk te maken” en “samen met de boeren: het plan is vanuit de boeren ontstaan en moet ook van de boeren blijven”. Het resultaat van dit onderzoek wordt elk moment verwacht. Niet dat dan de aangepaste wetteksten en beleidsregels klaar zijn, maar dan is er duidelijkheid:

- 1) óf en hoe het mogelijk is te maken in wet- en beleidsregels;
- 2) welke aanpassingen nodig zijn;
- 3) hoe lang dat ongeveer gaat duren.

Met de minister en de provincies hebben we afgesproken, dat de uitkomst van het onderzoek er voor 15 oktober moeten liggen. De reden daarvoor is, dat er daarmee ook een goed afgewogen besluit genomen kan worden over:

1. het openstellen van ‘gewoon’ verleasen (bestaande stalruimte zonder reductiemaatregelen);
2. extern salderen met veehouderijen
3. ‘Nieuwkoopse verleasen’: eerst innoveren en reduceren en dan – na aftrek van het wettelijk deel van de reductie – het bovenwettelijke deel van de vrijgespeelde stikstofruimte verleasen (uiteraard voor zover niet gebruikt voor eigen uitbreiding).

Oproep provincies en Rijk

In aanloop naar de besluitvorming over openstellen verleasen en extern salderen rond 15 oktober roepen wij de provincie en het Rijk op het ‘hand aan de kraan’ principe met een beetje ‘beleid’ toe te passen. Dus niet de kraan volledig openzetten en dan maar zien wat er gebeurt. De effecten van leegstand en verval worden pas na een paar jaar zichtbaar. In plaats daarvan stellen wij voor de kraan heel voorzichtig open te zetten om ‘de ergste druk te verlichten’ en handel mogelijk te maken voor ontwikkelingen, waar we – overheid én sector - met zekerheid geen spijt van gaan krijgen. De zogenaamde ‘no regret’ projecten. Cruciaal daarbij is, dat de criteria die de provincie hanteert in haar afweging wat ‘no regret’ projecten zijn vooraf helder zijn en niet voor tweeërlei uitleg vatbaar, zodat deze ook stand houden bij een eventuele rechtsgang.

Scheiden van mest en Urine

De Nieuwkoopse boeren zijn er van overtuigd, dat het scheiden van mest en urine de toekomst heeft. Dat kan door technieken in de gierkelder (kraken of raffineren van mest), maar beter nog is om de mest en urine direct naar excretie te scheiden.

Er zijn nog maar een paar systemen op de markt, die uitgaan van het zo snel en goed mogelijk scheiden van mest en urine. Dit omdat de huidige regels een boer niet verleiden om tot maximale reductie te komen, maar hem er toe aanzetten om tussenstapjes te maken naar vloeren die net onder de vastgestelde emissiefactor zitten. Vanuit Nieuwkoop zijn we met LNV (in gesprek hoe te komen tot aanpassingen in de wet- en regelgeving, zodat boeren wel in staat gesteld en gestimuleerd worden om zo veel mogelijk en zo snel mogelijk te reduceren door techniek én management. We praten over percentages van 65% en meer. Ook zijn we met LNV in overleg om zo snel mogelijk over

te gaan tot het testen en doorontwikkelen van deze vloeren, zodat deze zo snel mogelijk in de RAV-lijsten opgenomen kunnen worden en breed in de markt gezet kunnen worden.

Er zijn zoals gezegd verschillende systemen, zoals:

- een betonvloer onder een hoek, zodat de urine er zo snel mogelijk afloopt en apart opgevangen wordt;
- een systeem met een strooisellaag van houtsnippers, waar je de mestflatten afzuigt en de houtsnippers met urine – die opgenomen wordt door de houtvezels - vervolgens buiten de stal composteert
- een systeem met trampoline achtig materiaal, waar de urine doorheen zakt en de mest op blijft liggen, die vervolgens buiten de stal wordt gebracht.

Er komen in de toekomst ongetwijfeld nog meer systemen op de markt.

Planschrijver [Paul Rijken](#)

Als u vragen of opmerkingen heeft, neem dan gerust [contact](#) met ons op.